

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 788/2022
14.09.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Горан Тодоровић, адвокат из ..., против тужене Народне библиотеке „Раде Драинац“ из Прокупља, коју заступа Општинско правобранилаштво општине Прокупље, ради поништаја решења о отказу уговора о раду, одлучујући о ревизији тужиље, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 4203/2021 од 14.10.2021. године, у седници већа одржаној 14.09.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 4203/2021 од 14.10.2021. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Прокупљу П1 115/20 од 07.04.2021. године, исправљеном решењем истог суда П1 115/20 од 13.05.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље и поништено решење тужене број .. од 02.11.2017. године, којим је тужиљи отказан уговор о раду, те је наложено туженој да је врати на рад и призна сва права из радног односа. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 160.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 4203/2021 од 14.10.2021. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев тужиље којим је тражила да се поништи као незаконито решење тужене број .. од 02.11.2017. године, којим је тужиљи отказан уговор о раду и да се наложи туженој да је врати на рад и призна сва права по основу рада. Ставом другим изреке, обавезана је тужиља да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 177.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408, у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП („Сл. гласник РС“, бр.72/11...10/23), Врховни суд је оценио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а због битне повреде из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, на коју се ревизијом указује тврдњом о нејасним противречним разлозима и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, ревизија се не може изјавити у смислу члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је била у радном односу на неодређено време код тужене установе на радном месту Према Закону о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору („Службени гласник РС“ бр. 68/15...81/16), поступак рационализације код тужене је започет 01.09.2017. године, доношењем Одлуке Скупштина општине Прокупље о измени Одлуке о максималном броју запослених на неодређено време у систему локалне самоуправе којом је утврђен укупан број од 24 запослених. Правилником тужене о измени Правилника о унутрашњој организацији систематизацији радних места, од 19.10.2017. године, на радном месту ... смањен је број са 12 на 8 извршилаца, на који је дата сагласност оснивача. Тужена је донела Одлуку о оснивању комисије за спровођење анкете међу запосленима-... од 20.10.2017. године. У анкетном листу који је достављен 24.10.2017. године тужилца није дала сагласност да јој на основу споразума престане радни однос. Одлуком од 26.10.2017. године тужена је формирала Комисију за бодовање запослених и истог дана доставила обавештење запосленима који обављају послове ..., између осталих и тужилци, да доставе неопходну документацију ради бодовања и рангирања на основу приложене документације (у погледу имовног стања, здравственог стања особа са инвалидитетом друге категорије и особа које болују од хроничних и тешких болести и запослених који болују од професионалних обољења и броја деце на редовном школовању). Тужена је 01.11.2017. године сачинила извештај о бодовању и рангирању и обавестила запослене да имају право на приговор закључно са 02.11.2017. године. Тужилца је применом основних и допунских критеријума по редоследу из члана 40. Посебног колективног уговора, добила мање поена од осталих запослених на истом радном месту. Приговор тужилце против извештаја о бодовању и рангирању, одбијен је решењем директора тужене. С обзиром на утврђен број запослених који су вишак у односу на укупан број запослених, тужени није имао обавезу доношења програма решавања вишка запослених. Применом члана 22. Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору и члана 40. Посебног колективног уговора за установе културе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе решењем тужене број .. од 02.11.2017. године, тужилци је отказан је уговор о раду због престанка потребе за њеним радом услед смањења броја извршилаца за обављање послова ..., утврђено је право на исплату отпремнине у висини од 420.774,00 динара најкасније у року од 30 дана од дана престанка радног однос и накнада штете због неискоришћеног годишњег одмора. Тужилци је након престанка радног односа (7-10 дана) исплаћена отпремнина.

На основу утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев налазећи да тужена није доказала да је оспорено решење донето у законом прописаном поступку, имајући у виду начин на који су примењени дефинисани критеријуми за решавање вишка запослених без назнаке који су основни и допунски,

да није било услова за примену допунског који се односи на имовно стање, јер да су према Посебном колективном уговору примењени само основни критеријуми тужиља не би била оглашена вишком. Осим тога, како је тужиљи отпремнина исплаћена након престанка радног односа, закључио је да је оспорено решење незаконито.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев налазећи да је тужена у складу са чланом 40. Посебног колективног уговора правилно применила свих шест предвиђених критеријума за сваког запосленог на радном месту ..., утврдила бодове по сваком појединачном основу основних, као и допунских критеријума у смислу става 5. истог члана, да тужиља није доставила захтеване доказе у погледу здравственог стања (уверење лекарске комисије или лекарског конзилијума о инвалидитету друге категорије, хроничној и тешкој болести издато од надлежног здравственог органа) као услова за примену тог допунског критеријума. Како је у укупном збиру тужиља остварила мањи број бодова (48,65) и рангирана на петом месту, тужена је правилно утврдила да је престала потреба за њеним радом, због чега неосновано захтева поништај оспореног решења и враћање на рад.

По оцени Врховног суда, насупротив наводима ревизије, одлука другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалног права.

Према одредби члана 22. Закон о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору ("Службеном гласнику РС", бр. 68/2015 и 81/2016) који је био у примени у време доношења оспореног решења, организациони облик за који је у складу са овим законом утврђена потреба рационализације, дужан је да након доношења нових аката о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места и престанка радног односа запослених са којима је закључен споразум, утврди број запослених за чијим радом престаје потреба у складу са новом организацијом рада, најмање до броја утврђеног одлуком о максималном броју запослених (став 1.). Запослени који је утврђен као вишак запослених, односно који је нераспоређен, има право на исплату отпремнине због престанка потребе за његовим радом у висини која се одређује у складу са законом којим се уређује његов радно-правни статус, а која се обрачунава за све године рада у радном односу у јавном сектору (став 3.) и која се исплаћује у року од 30 дана од дана престанка радног односа запосленог (став 5.), као и право на новчану накнаду за случај незапослености у складу са прописима о запошљавању и осигурању за случај незапослености.

Одредбом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05... 113/2017), прописано је да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдани разлог који се односи на потребе послодавца, односно ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Посебан колективни уговор за установе културе чији је оснивач Република Србија („Службени гласник РС“, бр.10/15), у члану 40. прописује критеријуме и начин примене критеријума код решавања вишка запослених у установи: - критеријум који се односи на рад остварен у радном односу, стручну спрему, имовно и здравствено стање, са утврђеним бодовима по сваком појединачном основу (став 1.); - резултати рада за период од годину дана, са утврђеном бодовима на основу оствареног учинка према утврђеним нормативима и стандардима рада, а ако нормативи и стандарди код

послодавца нису утврђени, овај критеријум се примењује на основу образложене оцене непосредног руководиоца са утврђеним елементима за оцењивање односно квалитета обављеног посла, самосталности, ефикасности, односа према раду и дужине неплаћених одсустава, везано за извршавање послова радног места, плана рада и других показатеља (ст. 2. и 4). Уколико запослени остварују једнаке резултате рада, примењује се допунски критеријум: - имовно стање запослених (став 5.), које утврђује послодавац у сарадњи са репрезентативним синдикатом на начин предвиђен тим ставом. Ако запослени остварују једнаке резултате рада и имају једнако имовно стање, примењују се допунски критеријуми: 1. критеријум трајања радног односа; 2. здравствено стање запосленог и чланова његове уже породице, а предност има запослени, ако он или члан његове уже породице болује од тежег обољења према налазу надлежног здравственог органа; 3. број деце на редовном школовању, при чему предност има запослени који има више деце на редовном школовању.

По оцени Врховног суда, правилан је закључак другостепеног суда да је постојао оправдан разлог да се тужилји откаже уговор о раду у смислу члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, јер је у поступку рационализације дошло до економских и организационих промена, због чега је донета Одлука од 01.09.2017. године и дана 19.10.2017. године измењен Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места, а број извршилаца радног места тужилје смањен је са дванаест на осам извршилаца, применом критеријума на основу којих је извршено бодовање и утврђен вишак запослених.

Неосновани су ревизијски наводи да је решење о отказу уговора о раду незаконито, с обзиром да су критеријуми код утврђивања вишка запослених неправилно примењени, да комисија није прописно састављена указујући да је чланове комисије, који су и чланови синдиката, именовао искључиво послодавац због чега се не могу сматрати представницима синдиката у раду комисије.

Тужилја није доведена у неравноправан положај у односу на остале извршиоце, јер је приликом утврђивања вишка запослених тужена послодавац применила критеријуме из посебног колективног уговора по редоследу, а критеријум који се односи на резултате рада цењен је на основу образложене оцене непосредног руководиоца засноване на квалитету обављеног посла, самосталности у раду и иновација, ефикасности рада, односа према раду, радним задацима и средствима рада, дужини неоплаћених одсуствовања, све везано за извршавање послова радног места, плана рада и других показатеља. Како су по том критеријуму тужилја и остали извршиоци истог радног места имали исти број бодова, правилно је комисија тужене применила и предвиђен допунски критеријум у погледу имовног стања на основу приложене документације и података Републичког завода за статистику о просечној нето заради. У односу на тужилју није могао бити примењен (допунски) критеријум који се односи на здравствено стање запосленог, будући да током отказног поступка није доказала ни учинила вероватним да је инвалид рада и да болује од тежег обољења и није назначене доказе приложила до окончања поступка пред првостепеним судом, сходно члану 231. у вези чл. 7. и 8 ЗПП, како то правилно закључује другостепени суд. Осим тога, према члановима 40. став 8. и 68. Посебног колективног уговора комисију образује послодавац, а код утврђења да су чланови комисије за бодовање истовремено били и чланови синдиката, то су наводи ревизије без утицаја на законитост оспореног решења.

Такође, у складу са посебним Законом о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору спроведен је поступак рационализације код тужене. Тим законом је регулисано право запослених на исплату отпремнине због престанка потребе за његовим радом, начин обезбеђивања средстава за ту намену из буџетских средстава, као и рок исплате од 30 дана од дана престанка радног односа запосленог. У конкретном случају, тужилји је након престанка радног односа отпремнина исплаћена у законом прописаном року. Стога су неосновани наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Следом изнетог, по оцени Врховног суда правилан је закључак другостепеног суда да је побијано решење о отказу уговора о раду законито, и да тужена није у обавези да тужилју врати на рад, у смислу члана 191. став 1. Закона о раду.

Наиме, тужена је у току поступка пружила доказе да је тужилји отказан уговор о раду као вишку запослених из оправданих разлога уз исплату отпремнине, док тужилја није доказала супротно – да је неоправдано проглашена вишком запослених због неправилног бодовања и погрешног вредновања по основу здравственог и имовног стања. Тужена је донела одлуку о смањењу броја запослених и изменила свој правилник о систематизацији радних места, а оспорено решење о отказу уговора о раду садржи податке о бодовању по сваком критеријуму: трајање радног односа, стручна спрема, резултати рада тужилје и других запослених на истом радном месту, као и бодове по критеријуму имовног стања и броју деце на редовном школовању, сагласно члану 40. Посебног колективног уговора за установе културе чији је оснивач Република Србија („Службени гласник РС“, бр.10/15).

Из изнетих разлога, побијаном другостепеном одлуком правилно је одбијен тужбени захтев тужилје за поништај оспорених решења, а тиме и захтев за враћање на рад на основу члана 191. Закона о раду.

Правилно је одлучено и о накнади трошкова поступка на основу члана 165. став 2. у вези чланова 153. став 1. и 154. ЗПП.

Из изнетих разлога, Врховни суд је на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**